

Nieuwe en zeldzame Lepidoptera in 1952 en eerder

door

G. A. BENTINCK

Op de 85e Wintervergadering van 15 Maart 1953 demonstreerde ik de volgende Lepidoptera, welke nieuw zijn voor ons land of slechts zeldzaam voorkomen:

I. Wat mijn eigen vangsten betreft:

- a. Een exemplaar van *Cryphia algae* F. op 31.VII.1952 te Meerssen gevangen.
- b. Een exemplaar van *Chilo cicatricellus* Hb. op 31.VII.1951 te Amerongen gevangen, waaruit blijkt, dat deze zeer weinig bekende soort langzamerhand op verspreide plaatsen schijnt voor te komen.
- c. Een exemplaar van *Homoeosoma nimbella* Dup. op 28.VI.1952 te Amerongen gevangen. Tevoren had ik de soort nooit in deze streek waargenomen.
- d. Een exemplaar van *Dioryctria mutata* Fuchs op 14.VIII.1952 te Zeist gevangen.
- e. Een exemplaar van *Pyrausta funebris* Ström op 10.VI.1951 te Aalten door de heer VAN GALEN gevangen.
- f. Drie exemplaren *Acalla shepherdana* Stph. in 1930 en '52 resp. te Geulhem en Meerssen gevangen. Het exemplaar van 1930 is dan het eerste uit Nederland.
- g. Een exemplaar van *Argyresthia glaucinella* Z. op 4.VII.1952 te Amerongen gevangen.
- h. Een exemplaar van *Incurvaria praelatella* Schiff. op 23.VI.1952 te Winterswijk gevangen.
- i. Toen de heren JÄCKH en HACKMAN gedurende het Congres in 1951 in ons land waren, hebben zij vooral alle collecties van Microlepidoptera bestudeerd en de nodige opmerkingen aan de heer DOETS en aan mij medegedeeld. Zo viel het hun op, dat in de collecties van de Musea en verder bij de heer DOETS en bij mij zelf alle inlandse exemplaren *Epiblema fulvana* Stph. verkeerd stonden. Het waren alle *Epiblema scopoliana* Hw., dus een nieuwe soort voor de Nederlandse fauna. Maar daartegenover stond, dat de echte *Ep. fulvana* Stph. in geen inlandse collectie te bekennen was, waardoor feitelijk *fulvana* van onze lijst afgevoerd zou moeten worden. Verleden zomer (toch zeer slecht voor de Micro's) trachtte ik nog verdere *Ep. scopoliana* te bemachtigen op de bekende helling te Bemelen. Na lang zoeken, vond ik slechts 2 exemplaren. Toen ik een tijd later deze vergeleek met mijn vroegere exemplaren van *E. scopoliana*, kon ik mij niet geheel met de determinatie verenigen. Daar ik dat jaar toch nog naar Bremen reisde om een tijdlang te werken in het Museum aldaar, nam ik de 2 bedoelde exemplaren mede en liet ze aan de heer JÄCKH zien. Daar hij van beide (*scopoliana* en *fulvana*) grote series had, bleek al spoedig dat bedoelde twee exemplaren inderdaad de echte *E. fulvana* waren, zodat deze soort, nauwelijks van de lijst geschrapt, alweer er op mag komen te staan als nieuw voor de Nederlandse fauna. Door deze 2 nieuwe aanwinsten wordt het aantal inlandse soorten slechts met één verhoogd.
- j. Een ander duister geval nam ik ook mede naar Bremen. Het ging over een *Xystophora*-species, die ik niet thuis kon brengen. In het Museum aldaar, waar veel vergelijkingsmateriaal is, bleek al spoedig, na eerst grondig te hebben ge-

determineerd, dat het exemplaar was: *Xystophora hornigi* Stgr., op 14.VIII.1952 te Zeist gevangen; volgens de Catalogus van STAUDINGER & REBEL alleen uit Neder-Oostenrijk bekend. Nieuw voor de Nederlandse fauna.

II. Mevr. de Wed. DOETS gaf mij verleden zomer alle spanborden met Micro's mede voor verdere behandeling, determinatie, in de collectie plaatsen en nodige publicatie. Verder verzocht zij ook om enige dingen bekend te maken, waar haar echtgenoot nog niet aan toe gekomen was. Dit aanvaardde ik gaarne en hier volgen deze mededelingen:

a. Een paar nieuwe soorten voor de Nederlandse fauna. Ik waagde mij er niet aan zelf vele *Nepticula*-soorten te determineren. Ik zond ze alle naar Dr KLIMESCH te Linz, die ze kort daarop keurig gedetermineerd terugzond. Hieronder bevonden zich 2 nieuwe soorten voor onze fauna, te weten: meerdere exemplaren van *Nepticula spinosissimae* Waters, gekweekt uit mijnen op *Rosa spinosissima* in Mei 1952 gevonden te Overveen. Een paar exemplaren van *Nepticula luteella* Stt., gekweekt uit *Betula alba* in Mei 1952 te Hollandse Rading gevonden.

b. Reeds vroeger had DOETS mij gezegd, dat hij zeer twijfelde aan de juiste determinatie van zijn *Antispila treitschkiella* F.R., vermeld in Ent. Ber. 13: 416 en in Tijdschr. Entom. 92: VI, vandaar dat hij mij verzocht de soort als „niet juist” op te nemen in mijn Faunistische Aantekeningen, Tijdschr. Entom. 94: 327—337, alwaar ik zulks deed bij No. 3620 op p. 331. Inderdaad blijkt thans volgens onderzoek van Prof. HERING de soort te zijn No. 3621, *Antispila petreyi* Martin, welke soort dus op de lijst komt inplaats van *treitschkiella*, die derhalve moet vervallen.

c. *Xystophora pulveratella* H.S. (2787) moet eveneens van de lijst vervallen: Ent. Ber. 14: 177 (1952).

d. De grote vangsten van Micro's op de St. Pietersberg door het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden over de jaren 1949 en 1950, werden door DOETS ter hand genomen en geheel bewerkt. Het resultaat werd eerst door hem gepubliceerd in het Natuurhist. Maandbl., Maastricht, 41: 23—24 (1952). Daarin worden maar liefst 6 nieuwe soorten vermeld voor onze fauna. Daar het de bedoeling van DOETS was de nieuwe vangsten volledigheidshalve ook in een onzer tijdschriften te vermelden, meen ik dit thans namens wijlen onze vriend DOETS te mogen doen. Vijf dezer zijn de volgende: 1 exemplaar van *Homoeosoma ravenella* Pierce, 2 exemplaren van *Nephopteryx albicilla* H.S.; 1 exemplaar van *Myelois neophanes* Durrant; 7 exemplaren van *Cnephasia genitalana* Pierce, en 2 exemplaren van *Conchylis flaviciliana* Wilken. De 6e soort zou zijn *Platyedra vilella* Z., maar deze werd intussen reeds in Ent. Ber. 13: 165 als inlands vermeld.

III. Ten slotte wil ik gaarne nog een verduidelijking geven van hetgeen LEMPKE meldt in Ent. Ber. 14: 191 (1952) over de soorten *Acalla ferrugana* Tr., *fissurana* Pierce, en *lithargyrana* H.S., tot op heden nog doorgaande als 3 goede soorten op onze Micro-lijst. Oorspronkelijk werd onder *ferrugana* de zeer gewone soort beschouwd, die op berk leeft; *lithargyrana* was veel zeldzamer. Toen wierp PIERCE dit alles onderste boven; *ferrugana* werd de zeldzame soort en *fissurana* Pierce de algemene; *lithargyrana* bleef bestaan als 3e soort: Tijdschr. Entom. 78: LXIV; 79: 200, 205. Dit alles bleek geen stand te houden. BENANDER schrijft mij thans, dat *ferrugana* opnieuw de algemene soort is van de berk, terwijl *fissurana* Pierce

een synoniem is van *lithargyrana* H.S., doch dat deze beide namen vervallen moeten en plaats moeten maken voor *Acalla tripunctulana* Hw., die dus de zeldzame soort van beuk en eik is (Ent. Tidskr. 73: 56—61, 1952). Van onze 3 inheemse soorten moet er dus één vervallen, zodat er thans, evenals vroeger, twee overblijven.

Summary

Details about various new and rare species for the Netherlands fauna, with systematical notes.

Kasteel Amerongen, Maart 1953.

Hadena bicruris Hufn. In de 17de druk van de „Geïllustreerde flora van Nederland”, door E. HEIMANS, dr H. W. HEINSIUS en dr Jac. P. THIJSSSE, verschenen in 1950, komt de volgende mededeling voor: „Als de rupsen (bedoeld zijn de rupsen van de *Hadena*'s, die vroeger *Dianthoecia*'s werden genoemd, R.T.) volwassen zijn, gaan ze zich verpoppen in de grond. We vinden dan aan de rijpe vruchtdozen het gat, waardoor ze zijn weggekropen”.

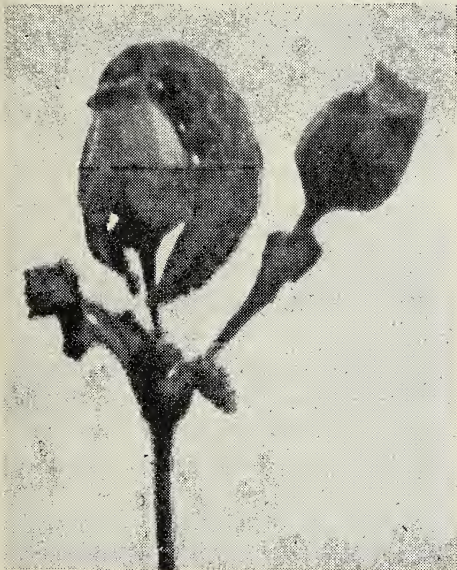

Foto W. A. VAN ELMPT

Rups van *Hadena bicruris* Hufn. etend uit de zaaddoos van dagkoekoeksbloem

Deze voorstelling van zaken is niet juist en kan niet juist zijn, omdat de volwassen rupsen van de *Hadena*'s — ik kan dit ieder jaar opnieuw bij *bicruris* (*capsincola*) vaststellen — zo groot zijn, dat ze onmogelijk door het gat, dat men aan de vruchtdoos opmerkt, haar eetzaal zouden kunnen verlaten. De rupsen van de anjeruilen vertoeven alleen tijdens de eerste groeistadia in de vruchtdozen, door de kleine opening treden dan knaagsel en excrementen naar buiten en alleen heel jonge rupsen zouden door het gaatje naar buiten kunnen kruipen.

Zodra de rupsen flink geproportioneerd zijn, bereiken zij haar voedsel van de buitenkant der vruchtdozen af. Trouwens: in een vruchtdoos, boordevol zaden, zou helemaal geen plaats zijn voor een volwassen rups. Deze — de foto geeft het feit duidelijk weer — gaat dan op de Melandrium-vruchtdoos zitten, klemt zich met de poten daaraan vast en steekt dan het kopgedeelte in de goedgevulde spijskamer. Wanneer zij, indien de zadenvoorraad in de vruchtdoos op zeker ogenblik bijna is uitgeput, soms dieper in haar voorraadschuur mocht duiken, dan verlaat zij deze steeds aan de top van de vruchtdoos, hetzij om een andere vruchtdoos op te zoeken, hetzij om in de grond te verpoppen. In de lege vruchtdoos past de rups precies en soms vindt daarin de verpopping plaats.

In verband met het aantal generaties kan ik mededelen, dat begin October 1953 nog verschillende volwassen *bicruris*-rupsen, waarvan de verpopping niet lang meer op zich zou laten wachten, op de dagkoekoeksbloemen in mijn tuin aanwezig waren.

RINKE TOLMAN, Parklaan 41, Soest-Zuid.